

állt az igazságügyi tárca élén (*Egy politikai karrier története: Perczel Béla I. (1819-1888)*). Minisztersége három éve alatt jelentős jogszabályok készültek el, mint például a cselédtörvény, uzsoratorvény, a közjegyzői törvény. Miniszteri megbízatását követően a Kúria elnökeként szerzett magának – a korabeli sajtó szerint – osztatlan elismerést.

Szilágyi Dezsőnek, a korszak egyik legjelesebb jogászának és politikusának pályáját vázolja *Stipta István* tanulmánya (*Szilágyi Dezső és az igazságügyi modernizáció*). A szerző Szilágyi életrajzi adatait röviden összegezve átfogó képet ad miniszteri működésének eredményeiről, a miniszternek a felmerülő jogi kérdésekben elfoglalt álláspontjáról. A tanulmány lábjegyzeteként tételes felsorolásra kerültek a Szilágyi működése alatt elfogadott, illetve előkészített jogszabályok, törvénytervezetek.

Kengyel Miklós a Pp. atyjáról, Plósz Sándorról értekezett (*Plósz Sándor és az 1911. évi Polgári perrendtartás keletkezésének hosszú története*). A miniszter életműve egyértelműen az 1911. évi I. törvény, amelynek tervezete és elfogadásának hosszú története egyaránt az ő munkásságát dicséri.

Az egyes miniszterek életrajzának, működésének bemutatása mellett négy átfogó tanulmány is helyet kapott a könyvben. E – *Gergely Jenő, Kajtár István, Somogyi Éva* és *Szabó Dániel* nevével fémjelzett –

munkák átfogó képet rajzolnak a kiegyezés és dualizmus korának jogi és politikai kérdéseiről, az egyes politikusok, döntéshozók ezekkel kapcsolatban elfoglalt véleményéről.

A Deák és utódai tanulmánykötet tartalmát áttekintve örömmel láthatjuk, hogy kezdeményezésünk + e korszak igazságügyi miniszterei életútjának bemutatása – megvalósulni látszik. Mindezek ellenére nem ülhetünk ölbe tett kézzel: 1848/49-ben és a dualizmus korában több mint húsz miniszter állt a tárca élén, s ez a kötet csupán hétről emlékezik meg. Reméljük, hogy könyvünk, mint gondolatébresztő, serkenti majd az ezirányú, forrásokra épülő kutatásokat mind a mostani, mind az eljövendő kutató-nemzedékek körében.

Végezetül itt szeretném még egyszer megköszönni mindazoknak, akik céljaink megvalósításában támogattak bennünket, így különösen a Magyar Köztársaság Igazságügyi Minisztériumának, dr. Bárándy Péter és dr. Petrétei József miniszter uraknak, a Magyar Köztársaság Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériumának, a PTE Grastyán Endre Szakkollégiumának és nem utolsósorban a PTE vezetésének, az ÁJK és BTK dékánjainak, a PTE BTK Újkortörténeti és a PTE ÁJK Jogtörténeti Tanszékének, diák-társainknak értékes segítségét.

Domaniczky Endre

Hazai Jogtörténészek IV. Találkozója

CSIZMADIA ANDOR TISZTELETÉRE
PÉCS 2005. NOVEMBER 18–19.

2005. novemberében negyedik alkalommal került megrendezésre a Hazai Jogtörténészek Találkozója Pécsen. A Pécsi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Jogtörténeti Tanszéke szervezésében lezajlott konferencia résztvevői a 95 éve született és 20 éve elhunyt Csizmadia Andor (1910–1985) jogtörténész professzor emléke előtt tisztelegtek előadásokkal.

A Találkozót *Dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébet*, a PTE ÁJK dékánja, a konferencia védnöke köszöntötte nyitotta meg.

Csizmadia Andor szakmai érdeklődése, tudományos munkássága túllépte a szűk értelemben vett jogtörténet határait, a találkozón sem csupán jogtörténészek, hanem a jogtudomány különböző területeinek képviselői méltatták munkásságát.

Ádám Antal előadásában Csizmadia az egyházak és az állam viszonyára vonatkozó kutatásainak ered-

ményét foglalta össze, elemzve annak az államjogi viszonyrendszernek azokat az elemeit, melyeket Csizmadia professzor kutatási eredményei alapján vizsgálunk ma is. Majd *Ruszoly József* következett, akinek személyes hangvételű szavaiból a hallgatóság sok újat tudhatott meg nem csak Csizmadia Andorról, a tudósról, hanem a magánemberről is.

Jól mutatja Csizmadia szakmai munkásságának szerteágazó voltát, hogy míg *Máthé Gábor* a magyar közigazgatástörténeti kutatásainak maradandó értékeit méltatta, *Révész T. Mihály* a szabadságjogokra vonatkozó megállapításait ismertette, hangsúlyozva, hogy a sajtószabadság, és annak tudományos-történeti bemutatása nehezen elválasztható attól az időszaktól, melyben a munka megszületett. *Rácz Lajos* a professzor Erdéllyel kapcsolatos munkásságát fellelevenítve párhuzamot vont Bónis György és Csizmadia Andor pályájának erdélyi szakaszára épülő későbbi munkássága között.

A délelőtti előadások sorát *Horváth Pál* zárta, felidézve Csizmadia életpályájának főbb állomásait, s kiemelve, hogy Csizmadia „szellemének követői, tanítványai ott vannak az ágazati jogtudományok szintje minden szegmentumában, sőt azon kívül a történeti, gazdaság- és politikatörténeti, a kultúrhistoriai, sőt az újjáéledő egyházjogi, archontológiai, néprajzi és helytörténeti kutatások szférájában is”.

A Rektori Tanácssteremben tartott állófogadás

után a délutáni előadások sorát *Mezey Barna* nyitotta meg, aki beszédében a professzor jogi felsőoktatással, és a magyar egyetemek történetével kapcsolatos munkásságát méltatta, nem mulasztva el néhány, Csizmadiával kapcsolatos személyes jellegű emléket is felidézni, különös tekintettel a Kovács Kálmán iskola és Csizmadia Andor tanítványainak kapcsolatrendszerére.

Stipta István Csizmadiáról, az önkormányzatok jogtörténetének kutatójáról emlékezett meg, utolsó felszólalóként *Béli Gábor* a professzor és a tradicionális magyar jogtörténet kapcsolatáról beszélt, a prédiális nemesi státusz Árpád-kori kialakulásával kapcsolatban Csizmadia ezirányú kutatási eredményeihez néhány kiegészítő megjegyzést fűzve.

A találkozó fő megállapításait *Kajtár István* zárszava foglalta össze, majd bemutatta a találkozó tiszteletére a Jogtörténeli Tanszék gondozásában megjelent Jogtörténeli Tanulmányok című sorozat nyolcadik, Csizmadia Andor emléke előtt tisztelgő kötetét.

Örömet fejezte ki, hogy a kötetben 6 egyetem 8 karának 11 tanszéke, 30 szerző képviselteti magát

(a legújabb generációkból 6 fő, de megtisztelte a kötetet 8 professzor is). A tanulmányok a jogtörténet 11 ágát (alkotmányjog, magánjog, büntetőjog, perjog, munkajog, kereskedelmi jog, egyházjog, szociális jog, jogpolitika, tudománytörténet és szimbolika) fogják át, ezekből 15 foglalkozik a modern korral, 3 középkori, ismét 3 tanulmány újkori témát vizsgál, 9 pedig időben átfogó jellegű. Külön figyelemre méltó, hogy e kötet nyújtja Csizmadia Andor szakmai munkásságának eddigi legátfogóbb, 1936–2003 között megjelent munkáit tartalmazó bibliográfiáját. A Jogtörténeli Tanulmányok nyolcadik kötetének végén megtalálható a korábbi számok tartalma is.

Szalayné Sándor Erzsébet az előszóban tett megállapítása szerint „A VIII. kötet mintegy 30 tanulmánnyal ismét keresztmetszete a magyar jogtörténelemnek minden nemzedéke széles körű érdeklődésének, és tudományos tevékenységüket is reprezentálja. Tanulmányozása hasznos időöltés minden érdeklődőnek, méltó Csizmadia Andor professzor szakami hírnevéhez”.

Juhász Botond

Február közepén két ifjú és reményteljes miskolci jogtörténész kolléga PhD-értekezésének nyilvános vitája zajlott le. Tekintettel arra, hogy mindkét értekezés magánjog történelmi témát ölelt fel a munkahelyi vitát szervező Jogtörténeli és Jogelméleti Intézet – még tavaly júniusban – egy napra tűzte ki azok időpontját, s a doktori iskola tanácsa is hasonlóan tett a nyilvános vita kapcsán. Már a munkahelyi vitán is megmutatkozott a szakma érdeklődése és elismerése, a megjelent 40–50 fős hallgatóság között – a szervező Miskolci Egyetemen túl – jelen voltak a Szegedi Tudományegyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem, a Debreceni Egyetem, és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem témában érintett tanszékeinek vezetői, a Pécsi Tudományegyetem érintett tanszékvezetője pedig levélben fejtette ki álláspontját. Nem titkolt tény, hogy az igazi jelentősége ennek a vitának van, hiszen itt lehet a jelöltet tanácsokkal ellátni. A nyilvános vitán már csak a bíráló bizottság tagjainak van szerepe, a megjelentek inkább csak szemlélői az eseményeknek. A munkahelyi vitán sok javaslat hangzott el, s a dolgozatok végleges változatának átlapozásakor megállapíthatjuk, hogy azokat nagyrészt mindkét disszertáns megfogadta. A műhelyvita és a nyilvános védés között eltelt nyolc hónap nem zajlott munka nélkül.

Dr. Babják Ildikó „*Árucseré ügyletek a germán népek szokásjogában*” című értekezésében – hivatalos bírálók *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár és *Dr. Zlinszky János* egyetemi tanár – kitartó munkával a kora középkor összes germán népcsoportjának (vizi-gótok, keleti gótok, burgundok, frankok, longobár-

Jogtörténeli disszertációk Miskolcon

Beszámoló *Dr. Babják Ildikó* és *Dr. Takács Tibor (PhD)* értekezéseinek nyilvános vitájáról

Miskolc, 2006. február 15.

dok, bajorok, alamannok, angolszászok stb.) a címben említett ügyleti típusát megvizsgálta. Nem hagykozott azonban ezek egyszerű ismertetésére. A forráselemzés mellett az értekezés jelentős összehasonlító jogi fejtegetéseket tartalmaz, de nem csak az egyes germán népek szokásjogi gyűjteményeinek árucseréjogi rendelkezéseit veti egybe, hanem a germánok joggyakorlatában tapasztalt római jogi elveket is felvázolja. Külön ki kell emelni, hogy a szerző irodalom mellett a disszertáns az eredeti latin nyelvű forrásokból az összes jelentősebb szokásjogi gyűjteményt, illetőleg formulagyűjteményt megvizsgálta. Ezek kapcsán rávilágított arra, hogy a szokásjogi gyűjtemények statikus állapota mellett a formulagyűjtemények biztosították a jogrendszer dinamizmusát, ezek ugyanis minden szerződéstípusra más-más iratmintát tartalmaztak. A szerző végső konklúzióként megállapította: „A germán okirat-készítési szokások feltárásával az értekezés bebizonyította, hogy a jogi kultúra szempontjából nem tátongott sza-